

21.8.2026

Viite: VN/22496/2026 – kirjallinen lausunto

Sosiaali- ja terveysministeriö

Hallituksen esitys eduskunnalle sosiaalihuoltolain, ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista annetun lain ja sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain muuttamisesta annetun hallituksen esityksen (HE 113/2025 vp) täydentämisestä

Lausunnonantajan lausunto

Päijät-Hämeen hyvinvointialue pitää tärkeänä ja kannattaa edelleen sosiaalihuollossa ja -palveluissa hyödynnettävään teknologiaan liittyvää lainsäädäntöä.

Päijät-Hämeen hyvinvointialue pitää hyvänä sitä, että nyt lausuttavana oleva luonnos huomio sosiaalihuollon ja sosiaalipalveluiden kokonaisuuden.

Huomion arvoista on kuitenkin se, että ehdotetun sääntelyn osalta on laskettu merkittäviä säästäjä hyvinvointialueille, ja siltä osin esitetään hyvinvointialueen rahoitusta leikattavaksi. Myöskään hyvinvointialueille kohdistuviin investointeihin, mitä teknologioiden lisäämisen vaatii, ei ole esitetty talousarvoon muutoksia, ainoastaan rahoituksen leikkauksia. Teknologioita ei saada otettua käyttöön riittävän laajasti ilman niihin kohdistuvia investointeja.

Päijät-Hämeen hyvinvointialue toteaa, että teknologisten ratkaisujen käyttöönotto mahdollistaa henkilöstömitoituksen alentamisen enintään 0,04 työntekijällä asiakasta kohden. Koska toteutuneen mitoituksen on kuitenkin aina oltava vähintään 0,60, jää teknologian vaikutus henkilöstöressurssien tarpeeseen käytännössä rajalliseksi. Tämä tulisi huomioida esityksen kustannus- ja tuottavuusvaikutuksia arvioitaessa. (§ 20).

Päijät-Hämeen hyvinvointialue pyytää kiinnittämään huomiota siihen, ettei ristiriitaisuutta synny sosiaalihuoltolain uudistuksen näkökulmasta liittyen asiakassuunnitelmapykälään (SHL § 39). Hallituksen esityksessä ehdotettu velvollisuus arvioida asiakkaan yksilöllisiä tarpeita sekä teknologisten ratkaisujen soveltuvuutta ja kirjata nämä asiakassuunnitelmaan on lähtökohtaisesti kannatettava. Esitys kuitenkin näyttäytyy osin ristiriitaisena samanaikaisesti valmisteltavan sosiaalihuoltolain uudistuksen kanssa, jossa tavoitteena on vähentää hallinnollista työtä keventämällä asiakassuunnitelmien ja tuen tarpeen arviointien laatimisvelvoitteita. On tärkeää varmistaa, että lainsäädäntökokonaisuus muodostaa johdonmukaisen ja käytännössä toteuttamiskelpoisen kokonaisuuden. Muutoin vaarana on, että joko teknologian hyödyntämisen edistäminen sosiaalipalveluissa jää rajautumaan vain erityisen tuen asiakkuuksiin tai hallinnollisen työn keventämiselle asetetut tavoitteet eivät toteudu.

21.8.2026

Kokonaisuutena lakiesityksen jatkovalmistelussa tulee varmistaa, että teknologian hyödyntämistä koskevat tavoitteet, asiakkaiden yhdenvertaisuus sekä hallinnollisen työn keventämiseen liittyvät tavoitteet muodostavat keskenään tasapainoisen ja toimivan kokonaisuuden.

Liittyen teknologisten ratkaisujen käyttö sosiaalipalveluissa (47 § ja 47 a–d §) Päijät-Hämeen hyvinvointialue toteaa seuraavaa:

Teknologisten ratkaisujen soveltuvuutta on käytännössä vaikea arvioida kattavasti palvelutarpeen arvioinnin ja päätöksenteon vaiheessa, koska asiakkaan tarpeet ja toimintakyky voivat tarkentua vasta palvelun aikana. Ehdotettu sääntely voi lisätä päätösten ja kirjaamisen määrää, mikä on ristiriidassa sosiaalihuoltolain uudistuksen hallinnollisen työn vähentämistavoitteiden kanssa.

Lisäksi jää epäselväksi, miten asiakkaan kieltäytyminen teknologisesta ratkaisusta vaikuttaa hyvinvointialueen palvelujen järjestämisvelvollisuuteen, ja miten käytännössä erotetaan asiakkaan haluttomuus käyttää teknologiaa tilanteesta, jossa asiakkaalla ei ole siihen riittäviä valmiuksia edes tuettuna.

Pykälien 47 a, 47 b ja 47 c välinen suhde jää osin epäselväksi. Sama teknologinen ratkaisu voi toteuttaa useita eri käyttötarkoituksia samanaikaisesti, jolloin voidaan kysyä, millä tarkkuudella ratkaisun käyttö tulee perustella päätöksissä, ja voidaanko sen käyttö perustaa useampaan pykälään yhtä aikaa.

Asiakkaan hyvinvoinnin ja turvallisuuden seurantaan liittyen Päijät-Hämeen hyvinvointialue pitää osin kannatettavana tavoitetta, jonka mukaan kuva- tai ääniyhteyden avaamisesta tulee ilmoittaa asiakkaalle havaittavalla tavalla. Siinä tilanteessa missä teknologiaa käytetään esimerkiksi yöaikaiseen turvallisuuden seurantaan, tilanne voi olla haastava ja esimerkiksi häiritä asiakkaan unta. Tältä osin tavoite ei ole kannatettava.

Päätöksenteko ja käytön seurantaan liittyen Päijät-Hämeen hyvinvointialue toteaa, että esityksessä jää epäselväksi, milloin teknologisen ratkaisun muuttaminen edellyttää palvelupäätöksen päivittämistä. Jos päätöksiä joudutaan muuttamaan jokaisen teknologisen muutoksen yhteydessä, lisää se merkittävästi hallinnollista työtä ja voi aiheuttaa asiakkaalle epäselvyyttä palvelun sisällöstä. Myös teknologian käytön välttämättömyyden seurannan toteutus, vastuut ja arvioinnin kriteerit tulisi täsmentää. Lisäksi päätöksentekoa koskeva terminologia on tärkeää yhdenmukaistaa muun sosiaalihuollon lainsäädännön kanssa. Yksityisissä palveluissa tulisi arvioida mahdollisuutta sopia teknologisten ratkaisujen käytöstä asiakkaan ja palveluntuottajan välisessä sopimuksessa ilman erillistä päätösmenettelyä silloin, kun palvelun sisältö ei olennaisesti muutu.

Päijät-Hämeen hyvinvointialue pitää ehdotettua asiakasmaksusääntelyä ongelmallisena. Kiireelliseen ja ennakoimattomaan avuntarpeeseen teknologisen ratkaisun avulla annettava palvelu ei luonteensa vuoksi ole jatkuvaa tai säännöllistä kotona annettavaa palvelua. Maksun sitominen kotihoidon asiakasmaksuja koskevaan sääntelyyn voi käytännössä rajata palvelun saatavuutta vain säännöllisen kotihoidon asiakkaille, mikä ei näkemyksemme mukaan vastaa esityksen tavoitetta.

Päijät-Hämeen hyvinvointialue toteaa, että teknologian hyödyntämistä koskevan sääntelyn tavoitteet ovat pääosin kannatettavia, mutta pykälien soveltamisaloja, päätöksentekoa, asiakkaan oikeusasemaa sekä käytön seurantaa koskevia säännöksiä tulee selkeyttää. Jatkovalmistelussa on myös varmistettava, ettei uusi sääntely lisää hallinnollista työtä tavalla, joka vaarantaa sosiaalihuoltolain uudistukselle asetettujen tavoitteiden toteutumisen.

21.8.2026

Lausunnon ovat laatineet:

Anu Olkkonen-Nikula, toimialajohtaja, ikääntyneiden palvelut ja kuntoutus toimiala

Mika Forsberg, toimialajohtaja, perhe- ja sosiaalipalvelujen toimiala